

Colecția de lepidoptere "prof. dr. René Jeannel"

LASZLO RÁKOSY & CRISTIAN SITAR

René Jeannel s-a născut la Paris la 23 martie 1879 (și nu la Toulouse cum afirma Basilewsky (1965) unde a fost și înhumat la 20 februarie 1965 (MOTAȘ 1966). Fiu de medic, a urmat la început cursurile Facultății de Medicină la Universitatea din Toulouse, luându-și doctoratul în medicină la Paris în anul 1907. Deși atras încă din copilărie de lumea insectelor, a urmat îndemnul tatălui, definintivându-și studiile ca medic.

În 1904, profesorul său de științele naturii de la liceul din

Toulouse, Lamounette B. îl conduce într-o peșteră din Pireinei, unde vede și colectează primele coleoptere cavernicole din viața sa. Din acest material au rezultat două specii noi pentru știință, *Bathyscia jeanneli* și *Aphaenopus jeanneli*, descrise de E. Abeille în onoarea lui Jeannel. Un an mai târziu Jeannel însoțește pe E. Racoviță într-o expediție speologică în Mții Pirinei din Franța și Spania (MOTAS 1966). Această expediție a însemnat o prietenie de o viață cu E. Racoviță, dar și pecetluirea carierei lui R. Jeannel ca biospeolog.

În 1907 Jeannel își ia licența în Științele Naturii, fiind numit preparator la laboratorul Arago din Banyuls-sur-Mer, al cărui director adjunct era E. Racoviță. Fără a abandona cercetarea organismelor marine, Jeannel aprofundează viața coleopterelor cavernicole, susținându-și teza de doctorat cu o remarcabilă disertație referitoare la revizuirea coleopterelor Bathysciinae (1911), susținută la Sorbona. Primul război mondial îl găsește entomolog la Muzeul de Entomologie a Institutului Pasteur, pe care este obligat să-l abandoneze pentru ași sluji patria pe front, în calitate de medic chirurg. După terminarea războiului este numit conferențiar la Facultatea de Științe din Toulouse (1919). La 26 aprilie 1920 E. Racoviță înființează la Cluj primul Institut de Speologie din lume, invitându-l pe Jeannel să devină director adjunct. În același an Jeannel, soția sa și cele două fiice se stabilesc la Cluj, unde Jeannel primește și un post de profesor titular de biologie generală la Facultatea de Științe a Universității clujene (MOTAS 1965). Zece ani mai târziu (1930) apare cursul « Cours de Biologie générale, l'Evolutio et l'Hérédité » tradus în limba română de V. Pușcariu, asistentul lui E. Racoviță. Deși o bună parte a timpului era destinată și absorbită de activitățile didactice și administrative, Jeannel nu pierde nici o ocazie pentru a face incursiuni în peșterile din Munții Apuseni Carpații Orientali și Meridionali. În perioada 1921-1931 R. Jeannel a publicat împreună cu Racoviță și alți biospeologi numeroase articole consacrate

sistematicii, filogeniei, biogeografiei și evoluției animalelor cavernicole și endogee. Perioada petrecută în România alături de E. Racoviță a fost cu certitudine cea mai prolifică și mai dinamică din punct de vedere științific. Datorită salariului mic și bugetului institutului devenit foarte scăzut, în 1928 Jeannel părăsește România, fiind numit director al nou înființatului « Vivarium du Jadrin des Plantes » din Paris, de unde se reîntoarce anual la Cluj pentru a preda cursul de Biologie generală până în 1931 când obține titlul de profesor titular de entomologie la Museul Național de Istorie Naturală din Paris.

Profesorul Jeannel a fost în același timp un om de creație științifică, un om de laborator dar mai ales un mare explorator înzestrat cu un deosebit simț al observării naturii. În timpul expedițiilor sale Jeannel a reușit să cunoască și să colecteze material științific din numeroase țări ale Europei, Africa, Insulele Canare și America de Nord. Materialul colectat nu constă numai în animale cavernicole, ci în tot felul de organisme de la insecte la mamifere actuale și fosile precum și minerale, roci și obiecte aparținătoare diferitelor culturi și civilizații. Observații deosebit de interesante a făcut Jeannel asupra insectelor aptere și semiaptere de pe Insula subantarctică Kerguelen și zonele alpine din Kenia și Aberdar.

Pentru Jeannel fiecare specie, fiecare individ reprezenta o dovadă de netăgăduit a evoluției văzută în timp și spațiu. În expediții sau ieșirile pe teren Jeannel colecta aproape tot iar în laborator reușea fotografii inegalabile. Așa cum scria Motaș (1965), Jeannel a rămas un elev studios până la moarte. Înzestrat cu o minte ageră cu gândire sintetică dar și analitică, Jeannel vedea în același timp copacii și pădurea. A realizat excelente desene și fotografii ale armăturilor genitale și ale altor componente morfologice la insectele studiate. În numeroasele sale lucrări de sistematică, Jeannel s-a preocupat și de aspectele legate de biologie, ecologie, etologie, biogeografie și paleogeografie.

Eficient dar și foarte critic, R. Jeannel a reușit să publice peste 510 lucrări științifice, printre care numeroase monografii sau revizii (Motaș 1966).

Colecția de lepidoptere

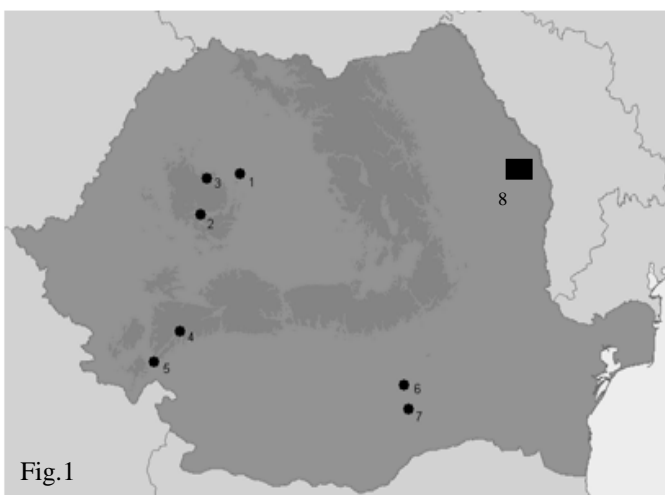

Fig.1

Deși s-a scris mult despre viața și mai ales opera științifică al lui Jeannel, nicăieri nu se amintește de interesul său pentru fluturi. În timpul multiplelor peregrinări prin Carpați în căutarea peșterilor și a faunei cavernicole, Jeannel a colectat și unele lepidoptere (fig.1), pe care le-a preparat, etichetat și grupat într-un dulap entomologic alături de coleopterele colectate din România (fig 2-5).

Fig.1. Punctele de colectare a metrialului din colecția R. Jeannel:

1. Cluj, 2. Dealul Mare – Mții Apuseni, 3. Câmpeni, 4. Valea Cernei, 5. Herculane, 6. Țigănești, 7. București, 8. Șurănești

Majoritatea fluturilor au fost colectați între 1920 și 1925 în expedițiile la care a participat R. Jeannel în diferite zone de interes speologic din Carpați și din împrejurimile Clujului.

Cele mai vechi exemplare din colecție provin din împrejurimile Bucureștiului, și au fost colectate în august 1915, iar 15 exemplare poartă eticheta Șoronești, probabil este vorba de Șurănești județul Vaslui, localitatea natală a prietenului și colegului său Emil Racoviță.

Fig.2.

Fig.3.

Fig.4.

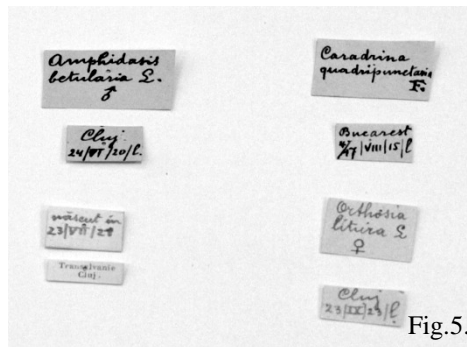

Fig.5.

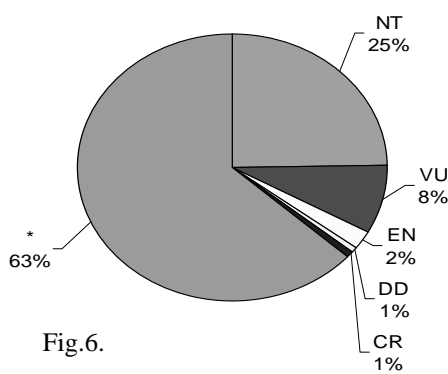

Fig.6.

Fig.2. Dulapul în care este păstrată colecția;

Fig.3, 4 cutiile entomologice; **Fig.5** etichetele taxonilor

Fig.6. Incadrarea în Lista Roșie a speciilor de fluturi din colecția R. Jeannel:

NT taxon potențial amenințat, VU taxon vulnerabil, EN taxon periclitat, CR taxon critic periclitat, DD taxon cu informații insuficiente, *specii fără încadrare în LR.

Colecția cuprinde 142 de specii de macrolepidoptere din 14 familii și un număr total de 421 de exemplare. După cum se poate observa din fig. 1., 37% dintre aceste specii se regasesc in Lista Roșie, 2% dintre aceste specii fiind preiclitare și 1% critic amenințate (fig 1).

Lista speciilor din colectia Jeannel:

Fam. Zygaenidae:

Jordanita globularie 1ex. 11.06.1921 Cluj,

Zygaena filipendulae 5 ex. 07.1921. Cluj,

Zygaena trifoli 3ex. 07.1921. Cluj.

Fam. Cossidae:

Zeuzera pyrina 1ex. 6.06.1924. Cluj.

Fam. Lasiocampidae:

Macrothylacia rubi 1 ex 10.07. 1920 Cluj,

Gastropacha quercifolia 2ex. 23.07.1921 Cluj,

Fam. Saturnidae:

Saturnia pyri 14.04.1925 Cluj 1ex, 07.1922 Herculan 1ex

Fam. Sphingidae:

Agrius convolvuli 25.07.1922 Herculan 2ex.

Hyles euphorbiae 22.06.1921 Cluj-1ex, 07.1921 Cluj 2ex

Fam. Papilionidae:

Iphiclides podalirius 07.1921 Cluj 1ex, 07.1922 Herculan 5ex, Șoronești 1ex;

Papilio machaon 07.1921. Cluj 2ex,

Papilio machaon f. aurantica 07.1922 Herculan 3ex.

Fam. Pieridae:

Leptidea sinapis 07. 1921Cluj 1ex, Dealul Mare, Muntii Bihor 1ex,

Aporia crateagi 8.06.1924 Cluj 6ex,

Pieris brassicae 08.1921 Cămpeni 4ex, 4.08.1924 Ineu M-tii Rodnei 2ex,

Pieris rapae 08.1921 Cămpeni 1ex, 09.1921Cămpeni 1ex, 25.07.1922 Herculan 1ex, 25.07.1922 Herculan 1ex, Șoronești 3ex.

Pieris napi 08.1921 Cămpeni 3ex, 31.08.1921Valea Ponorului 1ex, 09.1921Cămpeni 1ex, Șoronești 1ex.

Pontia edusa 08.1921. Cămpeni 4 ex, 07.1922 Herculan 2ex, 07.1922 1ex, Șoronești 3ex, *Colias croceus* 07.1922 Herculan 1ex, Șoronești 4ex,

Colias Hyale 07.1921. Cluj 7ex, 08.1921 Cămpeni 5ex, 31.08.1921 Valea Ponorului 1ex, 07.1922 Herculan 7ex, Șoronești 2ex.

Gonepteryx rhamni 08.1921 Cămpeni 1ex, 07.1921. Cluj 1ex, 07.1922 Herculan 1ex.

Fam. Lycaenidae:

Hamearis lucina 24.07. 1925 Cluj 1ex

Lycaena phlaeas 08.1921 Cămpeni Muntii Bihor 1ex

Lycaena virgaureae 08.1921 Cămpeni Muntii Bihor 6ex,07.1922 Herculan 1ex

Lycaena thersamon 07.1921. Cluj 1ex

Thecla betulae 7.08.1921 Cluj 1ex

Neozephyrus quercus 10.07.1921 Cluj 1ex

Scolitantides orion 25.07.1922 Herculan 1ex

Meleageria daphnis 8.07.1924 Cluj 1ex

Maculinea arion 25.07.1922 Herculan 1ex

Plebejus idas 08.1921 Cămpeni Muntii Bihor 2ex 07.1921 Cluj 2ex Șoronești 1ex

Aricia agestis 08.1921 Cămpeni Muntii Bihor

Aricia artaxerxes 07.1921 Cluj

Polyommatus icarus 07.21.Cluj 2ex, 07.21. Cămpeni 1ex, 07.1922 Herculan 1ex

Polyommatus coridon 19.07.1920 Domogled 1ex, 07.1921 Cluj, 07.1922 Herculan 3ex

Șoronești 1ex

Fam. Nymphalidae

Argynnis paphia 07.1921 Cluj-1ex, 07.1922 Herculan 8ex, 07,1922 Resita

Argynnis aglaja 07.1922 Herculan

Argynnis adippe 25.06.1922. Dealu Mare, Muntii Bihor

Argynnis niobe 08.1921. Cămpeni

Argynnis niobe f. eris 25.06.1922.

Dealul Mare, Muntii Bihor

Issoria lathonia 08.1921. Cămpeni 1ex 07.1922 Herculan 1ex.

Boloria selene 07.1921. Cluj

Boloria dia 07.1921. Cluj

Vanessa atalanta 07.1922 Herculane
Vanessa cardui 07.1922 Herculane 9
 ex, Câmpeni 1ex, Șoronești 1 ex
Inachis io 1.07.1921ex,07.1922
 Herculane 1ex
Aglais urticae 26.06..1920 Cluj 1ex,
 31.08.1921 Valea Ponorului 2ex,
 07.1921 Cluj 3ex, 07.1922
 Herculane 2ex
Polygonia c-album 31.08.1921 Valea
 Ponorului 1ex, 07.1922 Herculane
 2, Șoronești 1ex
Nymphalis antiopa 16.07.1923,Cluj
Nymphalis polychloros 12.06.1921 Cluj
 1ex,07.21 Cluj,1ex, Șoronești 1ex
Melitaea cinxia 3.05.1921.
Melitaea phoebe 07.1922 Herculane
Melitaea didyma 07.1922 Herculane
Melitaea athalia 07.1921. Cluj
Limnitis Camilla 07.1922 Herculane
Limnitis reducta 07.1922 Herculane
Neptis hylas 13. 08. 1915,
 Tiganesti(Peris)-1ex 31.07.1921,
 Cluj-3ex. 07.1922 Herculane-1ex
Neptis rivularis 12.06.1924 Cluj
Apatura iris 07. 1922 Herculane
Lasiommata megera 08.1921 Câmpeni
 Muntii Bihor
Lasiommata maera 07.1921 Cluj
 07.1922 Herculane 1ex,
Maniola jurtina 1.07.1920 Cluj 1ex,
 07.1921. Cluj 7ex, 25.07.1922
 Herculane 2ex, Șoronești 1ex
Erebia aethiops 07.1921 Cluj 11ex,
 07.1922 Herculane 12ex, 5.08.1923
 Cluj 1ex, 23.07.1924 Cluj
Erebia melas 25.07.1922 Herculane
Melanargia galathea 07.21.Cluj 5ex,
 07.21. Câmpeni 5ex,13.07.1925
 Cluj
Minois dryas 07.1921 Cluj 1ex,
 07,1922 Resita 1ex, 25.07.1922
 Herculane,10.08.1925 Cluj1ex
 Șoronești 1ex,
Hipparchia semele, 07.1921 Cluj 4ex,
 25.07.1922 Herculane 7ex,
Fam. Drepanidae:
Thyatira batis 28.06.1920 Cluj1ex
 3.06.1921 Cluj 1ex 5.06.1921 Cluj
 1ex
Habrosyne pyritoides 30.05.1921 Cluj
Tethea or 14.05.1921 Cluj
Falcaria lacertinaria 07.1921 Cluj
Drepana falcataria 13.07. 1921 Cluj
Fam. Geometridae:
Ligdia adustata 22.05.1921 Cluj
Opisthographis luteolata 14.05.1921
 Cluj
Therapis flavicaria 23.05.1921 Cluj
Ennomos quercinaria 07.1921 Cluj
Ennomos fuscantaria
 25.06;26.07;9.08.1920 Cluj
Apocheima pilosaria 24.03.1924 Cluj
Ourapteryx sambucaria 1.07.1922 Cluj
Angerona prunaria 2.06.1921 Cluj
Biston betularia 24.06.1920 Cluj 2 ex
Alsophila aescularia
 26.03.1921,24.03.1922 Cluj
Comibaena bajularia 5.06.1921 Cluj
Rhodostrophia vibicaria Șoronești 2ex
Scotopteryx bipunctaria 2.08.1925 Cluj
Scotopteryx chenopodiata 24.07.1925
 Cluj
Hydriomena furcata 23.07.1923
 Sapusna
Epirrita dilutata 6.10.1923 Cluj
Aplocera praeformata 31.08.1921
 Valea Ponorului
Lithostege farinata 07.1921 Cluj
Fam. Notodontidae:
Notodonta dromedaries 4.08.1920 Cluj
Drymonia dodonaea 8.04.1921 1ex
 Cluj, 9.06.1921 Cluj 1ex
Phoesia tremula 1.08.1920 Cluj
Pterostoma palpina 14.04.1921 Cluj
Ptilophora plumigera 9.11.1923 Cluj
Spatalia argentina 5.06. 1921 Cluj
Fam. Noctuidae:
Acronicta aceris 13.07.1921 Cluj
Acronicta megacephala 27.04.1921
 Cluj
Craniophora ligustri 9.05.1921 Cluj
Catocala elocata 4.08.1915 Bucuresti
 2ex, 08.1921,1923, 1963 Cluj 3ex,
 Șoronești 3ex,
Catocala fulminea 20,24,28.06.1920
 Cluj 3ex, 8.07.1921 Cluj 1ex
Scoliopteryx libatrix 5.08.1922 Cluj,
 25.03.1963 Peștera Cublis,
 27.03.1963 Peștera Rosie 2ex
Hypona proboscidalis 22.05.1921 Cluj
Diachrysia chrysis 20.08.1920 Cluj
Diachrysia nadeja 24.07.1921 Cluj

- Macdunnoughia confuse* 17.04.1921 Cluj
Autographa gamma 14.07.1921 Cluj
Abrostola triplasia 3.05.1921 Cluj
Amphipyra pyramidea 19.07,1.08.1920 Cluj 2ex 28.07.1921 Cluj 1ex
Diloba caeruleocephala 8.10.1924 Cluj.
Pyrrhia umbra 3.08.1922 Cluj
Paradrina clavipalpis 4.08.1915 Bucuresti
Phlogophora meticulosa 23.06.1920 Cluj
Cosmia trapezina 15.07,6.08.1925 Cluj
Polia nebulosa 26.06.1921 Cluj
Lacanobia thalassina 3.07.1920 Cluj
Mamestra brassicae 13.07.1920 Cluj
Tholera decimalis 8, 17.09.1923 Cluj
Orthosia incerta 26,27,29,30.03.1921 Cluj
Orthosia cerasi 10.04.1921 Cluj
Orthosia opima 26.03.1922, 30.03.1921 Cluj
Orthosia gothica 27.03.1921 Cluj
Anorthoa munda 23.03.1922 Cluj
- Egira conspicillaris* 4.05.1921 Cluj
Tiliacea citrigo 7.09.1923 Cluj
Tiliacea aurago 14.09, 5,8,10.1923 Cluj
Xanthia icterita 8.10.1923 Cluj
Agrochola nitida 7.09.1923 Cluj
Agrochola litura 21.10.1920 Cluj 1ex 23,28.09.1923 Cluj 2ex
Agrochola circumcellaris 12.10.1923 Cluj
Ammoconia caecimacula 30.09.1924 Cluj
Mniotype satura 11,13.09.1923 Cluj
Xestia c-nigrum 21.07.1920 Cluj
Xestia triangulum 19.05.1921 Cluj
Agrotis ipsilon 4.07,1.08.1920 2ex 23,29.09.1923 Cluj
- Fam. Lymantriidae:**
Lymantria dispar 25.07.1922 Herculane
Penthopthera morio 1.05.1921 Cluj
- Fam. Arctiidae:**
Miltchrista miniata 8.07.1921 Cluj
Eilema sororcula 7.05.1921 Cluj
Amata phegea 25.07.1922 Herculane
Spilosoma lutea 5.05.1922 Cluj
Spilosoma lubricipeda 28.05.1922 Cluj

Bibliografie

- BASILEWSKY P. 1965. Le professeur René Jeannel (1879-1965). Allocution prononcée à la séance du 3 mars 1965. Bull. Ann. Soc. R. Ent. Belg., **101** : 189 - 310.
MOTAS C. 1965. René Jeannel (1879 – 1965). Lucr. Inst. De speol. « Emil Racoviță » București **4** : 11-16.
MOTAS C. 1966. Hommage à la mémoire de René Jeannel (23 mars 1879 – 20 février 1965) Suiivi de la liste complète de ses publications. Intern J. Speleol. **2(3)** : 230-267.
VIEHMANN I. 2004. Speologie generală. Presa Universitară Clujeană pp.95-96

László Rákosy

Catedra de Taxonomie și Ecologie
Facultatea de Biologie și Geologie
Universitatea Babeș-Bolyai

laszlorakosy@hasdeu.ubbcluj.ro

Cristian Sitar

Catedra de Taxonomie și Ecologie
Facultatea de Biologie și Geologie
Universitatea Babeș-Bolyai

cristiansitar@yahoo.com